

בניינים עם פרחים ורודים
מבט מבניין העירייה הישן של
העיר מונס אל עבר הרחוב
המרכזי של העיר.

בלגיה

הקסם הוולוני

כתב וצילם: עמרי גלפרין

“שוקולד, בירה, ציפס ויהלומים”, זה מה שקופץ לרבים כששומעים “בלגיה”. הרוצים לעלות שלב יגידו בוודאי “פסל הילד המשתין” (Manneken Pis), אותו פסל מפורסם של הילד המשעשע, המוצב בעיר בריסל, אשר בו גם נקשרו אגדות רבות.

בלגיה היא מדינה קטנה יחסית, גדולה בכחצי ממדינת ישראל, ומספר תושביה הוא מעל עשרה מיליון. זהו חבל ארץ די שטוח, הגובל בהולנד בצפון, בגרמניה ולוקסמבורג במזרח ובצרפת בדרום. חופי הים הצפוני אף הם מצויים באזורים הצפון-מערביים של המדינה. בריסל, בירת בלגיה, היא ערש האיחוד האירופי ומרכז הכוח שלו. כאן מתקבלות החלטות משמעותיות המשפיעות על מיליוני אזרחים ברחבי אירופה. מרבית המטיילים הישראלים שמבקרים בבלגיה מתמקדים בבירת המדינה, אך אני, בביקורי זה, בחרתי לפתוח צוהר לערים, יישובים וכפרים נוספים בבלגיה – ואכן זו הייתה חוויה מרעננת, מעניינת ומהנה.

לאחר טיסה ישירה מנתב“ג שארכה כארבע שעות, הגעתי לבריסל. את הטיול בחרתי לעשות באמצעות רכב שכור ולא בתחבורה ציבורית, ובכך הניידות שלי הייתה מושלמת. גיליתי כבישים נוחים וברורים להתמצאות, דבר חשוב שמנע איבוד זמן מיותר.

יצאתי מבריסל דרומה, לאזור אנו (Hainaut) שבמחוז ולוניה (Wallonia). מרבית התושבים באזורים הללו הם דוברי צרפתית, ומקצתם אף גרמנית – להבדיל מהאזורים הצפוניים בבלגיה, שבהם השפה הפלמית היא השלטת. בניתי את מסלול הטיול בשיטת “טיול כוכב”, כלומר – התגוררתי בעיר מרכזית באזור, העיר מונס (Mons), וממנה יצאתי לטיולים במקומות הסובבים אותה – אך כמובן שגם ביקרתי בעיר עצמה.

מונס והחגיגה

בימים אלה העיר מונס מצחצחת את רחובותיה, משפצת את בנייניה, אשר מרביתם עטורים אבני בריק אדומות, עוברת מתיחת פנים כללית ומתמרקת. בכל מקום עובדים עשרות בנאים בחריצות אין קץ, זאת כיוון שהעיר זכתה בתואר “בירת התרבות האירופית לשנת 2015”, במיזם תרבותי אירופי חשוב, שהחל בשנת 1985 במטרה לקרב בין תושבי אירופה. וכך, עיר קטנה יחסית בבלגיה, עם קצת פחות מ-100,000 תושבים, זכתה לכבוד שכזה.

1

Gala Mons 2015 - Entreprises

2

וכך למעשה אפשר לערוך מעין סיור היכרות ראשוני עם העיר, תוך נסיעה באוטובוס ציבורי. אפשר גם ללכת לרחוב Rue Denghien 51, שם יש כניסה לפסז' שנקרא על שם הסופר והמשורר הצרפתי ויקטור הוגו. מכאן צמחייה עבותה וכמה מבנים מלווים את הדרך אל רום העיר. את ההליכה מלוות מנגינות ממגדל הפעמון המקומי Le Beffroi, המתנשא לגובה 87 מ' וניצב בנקודה הגבוהה בעיר. מגדל הפעמון הזה זכה להיכלל בין אתרי המורשת העולמית של אונסק"ו. ללא ספק זהו המבנה המפורסם והבולט בעיר מונס, אשר נבנה בשנים 1661-1669 בסגנון בארוקי, ובכל 15 דקות מנגינה אחרת, המצטלצלת מ-49 הפעמונים שבראש המבנה, נשמעת למרוק. האזור הזה הוא גם נקודת תצפית פנורמית על העיר וסביבתה, על גגות הבתים המשופעים שבה ועל שטחי החקלאות האזורית.

בעיר יש כנסייה מרהיבת עין ששמה - Colle'giale Sainte-Waudru, ובה אשר נבנתה במאה ה-15. הכנסייה הבארוקית רחבת מידות, ובה 29 אתרי תפילה. באחת מפינות הכנסייה מוצבת כרכרת עץ לבנה המעוטרת בפסי זהב ומעוצבת להפליא (Car d'or). הכרכרה נבנתה בשלהי המאה ה-18, ועד היום, במצעד הדודו (Doudou) המתקיים במקום, מוציאים אותה מהכנסייה מובלת באמצעות סוסים אצילים, אל העיר, כאשר עליה יושב הכומר ועמו חלק מילדי העיר, והם מלווים במאות בני אדם.

לעיר מונס יש חשיבות היסטורית גם עבור הבריטים. כאן ממש התקיים הקרב המשמעותי הראשון של חיל המשלוח הבריטי כנגד הגרמנים, במלחמת העולם הראשונה, באוגוסט 1914, וזאת לאחר

מונס היא עיר נעימה עם תושבים מסבירי פנים. במהלך שנת 2015, כחלק מבחירתה כבירת התרבות, צפויים להתקיים בעיר ובעיירות השכנות לה מאות מופעים שונים ומגוונים, ובכללם: מופעי תאטרון, מופעים מוסיקליים, מופעי ריקוד, פסטיבלים ומופעי רחוב. כמו כן יושקו מוזאונים חדשים, נוסף על אלה הקיימים בה.

סיור במונס יכול להתחיל מחזית בניין העירייה ההיסטורי, שממוקם בלב הרחוב המרכזי של העיר העתיקה Rue de Nimy, שהוא מבנה מרשים מהמאה ה-15. בצמוד לשער העץ האותנטי והעצמתי של בניין העירייה יצקו בברונזה דמות משעשעת של קופיף, ומי שרוצה לקבל את ברכת ההצלחה בביקורו בעיר מחויב, כך על פי האמונה במקום, ללטף את ראש הקוף החלקלק בידו השמאלית. העיר מונס נכבשה בעברה כמה פעמים על ידי צבאות זרים, וכהוקרה למדינות שייצאו להצילה, נחקקו על לוח ברזל, מאחורי השער, שמותיהן של אותן מדינות שסייעו לה. באזור זה גם נמצאת הכניסה למבנה העירייה הישן, שבו ניתן לראות פסלים של אישים חשובים בני המקום וציורי קיר ענקיים המתארים את קרבות העבר.

מבנה העיר מונס הוא שבלולי. אחד מקווי האוטובוס המרכזיים בעיר מקיף אותה במעגלים ספירליים, עד שהוא מגיע לנקודה הגבוהה בה,

1. העיר טואה ונהר הסמבר. ללא ספק, זו אחת מהפינות הרומנטיות בביקור בסביבה זו של בלגיה
2. שנת 2014 היא שנת ה"רמונט הכללי" בעיר מונס. בכל פינה רואים פועלים העמלים על שיפוץ הרחובות והמדרכות. מסעדות חדשות, מוזיאונים ואתרי בילוי נפתחים, וללא ספק - ההתרגשות לקראת שנת 2015, בה העיר נבחרה להיות לבירת התרבות האירופית, בשיאה!

valley. בשעה 18:00 נסגרות חנויות העיר, ואז מתחילים להיפתח עשרות הפאבים, המצטרפים לבתי הקפה והמסעדות הרבות – חיי הלילה מתחילים! בעיר גם כמה מרכזי קניות וקניונים, ומול המבנה

1. מופע ההשקה לקראת פתיחת ארועי מונס 2015 התבלט במקורות האמנותית שלו – כמה פעמים בחיים ראיתם זמר אופרה שר על גג של אוטובוס בזמן נסיעה!?
2. מגדל הפעמון בעיר מונס, לקראת שקיעה. בכל 15 דקות נשמעת מנגינה אחרת מ- 49 הפעמונים התלויים בחלקו העליון של המבנה. סביבת המגדל היא גם נקודת התצפית הטובה ביותר על העיר.

ממצאי קרבות העבר, הקשורים בעיר מונס, יוצגו במוזאון Mons memorial museum אשר יפתח את שעריו בשנת 2015, ובו תוצג תערוכת קבע של ממצאים משדה הקרב ממלחמת העולם הראשונה, כפי שהתרחשה במקום.

מונס היא לא רק עיר בעלת מאפיינים היסטוריים. זו עיר עם קצב, ומבחינת הקונספט שלה היא מנסה להוביל את נס הקדמה. אם חלקה הצפוני של העיר הוא העתיק, אז הדרומי הוא חדשני ובו מרכז דיגיטלי המכיל למעלה מ-100 סטארט-אפים פעילים, והוא נקרא Digital

שהאימפריה הבריטית הכריזה מלחמה על הקיסרות הגרמנית בתחילת חודש אוגוסט אותה שנה. זה היה קרב משמעותי על גבולות, והיו בו תהפוכות רבות ואבדות לשני הצדדים. הקרב התגלגל אל אזורים נוספים בסביבה, אך הוכתר לבסוף כהצלחה בריטית, וזאת לאחר שהצליחו להגן על הארמיה החמישית הצרפתית מפני הגרמנים, על אף מיעוט לוחמיהם ביחס לאלה הגרמנים. מיתוס הקשור בקרב מספר שמלאכים, הקרויים "מלאכי מונס" (Ange de Mons), הם שהצילו את הבריטים וגרמו לעצירתם ולתבוסתם של הגרמנים. רבים

הגדול של מרכז הקונגרסים יש קניון שנקרא Les Grands pres, הפותח את שעריו בכל יום מהשעה 10:00 עד לשעה 20:00 (בימי ראשון המקום סגור). ההמלצה שלי, אם כן, למבקרים בבלגיה ובמונס במהלך שנת 2015, היא לבקר באתר האינטרנט של "מונס 2015" (מצורף בטבלת המידע) ולבחור אירועים תרבותיים מגוונים שעשויים לעניין אתכם, ולשלם בביקור במקום. היצע עצום!

סביבת העיר מונס - טיול הכוכב מתחיל

גן חיות בין יבשות

במרחק של פחות מ-20 ק"מ נסיעה צפונית ממונס מגיעים אל העיירה Brugelette, שבה נמצא גן החיות פיירי דיזריי (Pairi Daiza) המיוחד. ללא שום ספק זהו אחד מגני החיות המושקעים והייחודיים באירופה. בגן כ-5,000 בעלי חיים, והוא משלב אזורים מישוריים ואזורי גבעות. המבנה הטבעי של סביבת הגן, יחד עם שלל הצמחייה שבו, יוצרים אווירה ותפאורה מיוחדות במינן. כל אזור בגן מחולק לפי יבשות ולעתים מדינות. כשתיכנסו לדוגמה לאזור האפריקאי, תוכלו

גן החיות "פיירי דיזריי", שמעוצב באופן בו המטייל חש כאילו וחולף בין יבשות, תוך צפייה בבעלי החיים מאזורי הגלובוס השונים. מומלץ להגיע ולבלות בגן משך יום שלם - חוויה רבת תרבותית וחייתית בכרטיס אחד.

1-5 מעלית האוניות. מה עושים בשביל ליצור רצף שייט בין נהרות המצויים בגבהים שונים? פשוט בונים מעליות. תוך כדי שייט האוניות נכנסות למעלית ומועלות או יורדות לנהר הבא וממשיכות במסען המיימי.

6. מערכת הידראולית שולטת על כלל "המעליות". ניתן בהחלט לתצפת על חדר המכונות בביקור במקום וכן לצאת להפלגה ולהתנסות בחווית המעלית הייחודית

7. נאחז באוויר. מתחם האייר ספייס בעיר שרלואר מושך תיירים חובבי אטרקציות מכל רחבי אירופה, שבאים להנות מצניחה חופשית בתנאים של מבנה סגור.

אותי במהירות לריחוף באוויר. התחושה עילאית. המדריך סייע לי להתאזן, והרגשתי אולי כמו ציפור בשלבי המעוף הראשוניים שלה – עדיין לומד לעוף אבל בהחלט משייט באוויר.

הכניסה אל המתקן עצמו היא בליווי מדריך, שגם נותן הוראות והכוונה וגם מסייע למתנסים להתאזן באוויר וליהנות. בטרם נכנסים אל האקווריום עצמו מקבלים לבוש ייעודי וקסדה, שמונעים מהקור ומהרוח החזקה לחדור אל הגוף, וכן הוראות בטיחות והדרכה "על

בסגנון זה שעדיין פעיל בעולם, וניתן לבקר בו. אפשר גם, איך לא, לשוט בסירה שעולה על כמה מעליות בין הנהרות המקומיים, ולחוש את התחושה המשונה בעת שהאנייה נכנסת אל המעלית ולאט לאט הדלת נסגרת, ובתהליך הידראולי המעלית מתחילה לרדת או לעלות, ומגיעה לנהר השני. אז הדלת נפתחת וההפלגה נמשכת. במהלך הסיור, בתוך המבנה התפעולי, ניתן לצפות בסרט על כל תהליך ההקמה של המיזם. אני ממליץ לצפות בסרט בתחילת הביקור, כדי לקבל הסבר ופרספקטיבה על הפרויקט המעניין והמורכב הזה.

חופשי באוויר

במרחק 50 ק"מ מזרחית למונס נמצאת העיר שרלואר (Charleroi), שאליה נסעתי במטרה להגיע אל מתחם ה-Air Space. זהו מתקן המרוחק כמה מאות מטרים מנמל התעופה של העיר, ובתוכו אקווריום בגובה של כ-20 מ'. לאקווריום הזה לא נכנסים דגים וגם אין בו מים, אלא בני אדם, מגיל ארבע ואילך. זהו למעשה מתחם סגור של צניחה חופשית, שניתן להתנסות בה גם בשיא החורף, כשבחוץ שלג וקור מקפיא. מדחפי ענק יוצרים רוח חזקה ביותר הגורמת למשתתפים בחוויה לרחף באוויר, כשכל תנועת גוף, ולו הקטנה ביותר, תקבע אם ירחפו גבוה או נמוך, אם יסתובבו או יעשו גלגול באוויר. אל תצפו שבתוך דקות של התנסות כבר תהיו חופשיים לעשות כרצונכם; זה עניין שדורש התמדה ואימון, אבל בהחלט תרגישו מרחפים והאדרנלין יזרום היטב. לאחר שלבשתי את "חליפת החלל" הייעודית עמדתי על מפתן הדלת וזרקתי את עצמי פנימה. כוח ההתנגדות של הרוח העלה

כמובן לצפות בבעלי החיים הטיפוסיים ליבשת, אך גם תיכנסו למעיין כפר אותנטי, והסויר שלכם ילווה בסאונד תואם ובמוצגים אמתיים, שחלקם הובאו מיבשת אפריקה. כך גם כשמגיעים למחוז האסיאתי עם ממלכת הפילים, וכן לשאר היבשות. מומלץ בהחלט להקדיש יום שלם לטובת גן החיות. זו חוויה מיוחדת, למבוגרים וילדים כאחד.

מעלית האניות

דקות נסיעה אחדות ממונס מצויה מעלית האניות (Les voies d'eau du Hainaut), מקום מדהים האוצר בתוכו יכולת הנדסית מורכבת, שאף הוא זכה להיכלל ברשימת אתרי מורשת עולמית מטעם אונסק"ו. מטרת המיזם לחבר בין כמה נהרות המצויים בגבהים שונים, וליצור רצף שייט אחיד. כלומר, נהר אחד גבוה מהאחר בכמה עשרות מטרים, וניתן לגרום לאנייה, שאורכה מגיע עד 105 מ', לשוט בשניהם, על ידי בניית קונסטרוקציה של מעליות המכילות מים שלתוכן נכנסת האנייה. המעלית הראשונה נבנתה בשנת 1891, וגובה השינוע שלה היה כ-15 מ'. מטרת ההקמה הראשונית הייתה לשנע פחם ממכרות באזור, ובשנים האחרונות המשיך המיזם להתקדם, המעליות שופרו והנהר הורחב, וכיום ניתן לשנע 1,350 טונות בהעמסה אחת.

טכנית, המעלית עולה או יורדת ומובילה את האנייה לנהר האחר, וכך היא מסוגלת להמשיך בדרכה ולשנע פחם, סחורה, ציוד, מוצרים חקלאיים, ברזל לעיבוד ועוד. ליבת הפרויקט היא מבנה עצום מידות שבו חדר מכונות עם גלגלות ענק וכבלי ברזל, אשר מרימים ומורידים את המעליות הללו, תוך איזון מתמיד בכמות המים המועלת במעלית אחת בהשוואה לאחרת, במעין מאזני ענק. למעשה זהו המיזם היחיד

2

1. חורבות מנזר Abbaye d'Aulne בעיר טואה. מאות שנים שהמנזר עומד על תילו, מט ליפול אך עדיין ניצב, לאחר שהוצת במלחמות העבר.
 2. כ- 200 מדרגות תלולות מובילות אל פסגת התצפית של אתר הקרבות ווטרו בו התגברו הכוחות האני צרפתיים על צבאו המאומן של נפוליאון בונפרטה. יוני 2015 נחשב למשמעותי במקום, שכן בחודש זה יצינו 200 שנה ליום הקרבות המשמעותי שהתקיים כאן.

1

שגידלו. הם גם היו שותפים בתפעול השוטף של המפעל, ובתמורה היו מקבלים ליקרים פרי תבואתם. כיום זו מזקקת הליקרים האחרונה בבלגיה, ורק לידיעה, הליקר הפופולרי ביותר לחך הבלגי הוא זה העשוי מלימונים. תהליך ההכנה שלו די ארוך – כ- 14 חודשים, עד שהוא מגיע לתצורתו הסופית עם 40 אחוזי האלכוהול שבו. וכיאה לבלגיה, גם כאן ייצרו ליקר שוקולד. בימות הקיץ ניתן בהחלט להגיע אל המפעל, לטעום, ולסייר בין המכונות שייצרו ליקרים בשנות ה-40, וכן להתרשם מהמיכון המודרני והמתקדם יותר. בהחלט מומלץ גם לצאת לסיור בשטחו של הכפר הציורי עצמו – Ragnies.

נפוליאון בזירת ההפסד

55 ק"מ צפונית למונס, ומרחק דקות אחדות משדה התעופה של בריסל, מגיעים לעיר הנעימה ווטרו (Waterloo). כן, זו אותה העיר ששמה נושא את שם השיר זוכה האירוויזיון בשנת 1974 של להקת אבבא השוודית. להבדיל מהרומנטיקה המלודית בשיר, בעיר ווטרו התקיים קרב עקוב מדם, כאשר נפוליאון ניסה להמשיך ולהציג את כוחו הצבאי, אך לשווא.

בכניסה לאתר רואים גן צומח שבו צמחים מעוצבים בשבילי הכניסה, אך לאחר הליכה קצרה מתגלים קירות הענק של המנזר וחלק מחדריו – זהו מחזה מפעים. עם השנים חלפו במקום כמה זמרים של הנצרות, עד אשר המנזר נשרף ונחרב במהלכה של המהפכה הצרפתית, ומאז הוא עומד כך, מט ליפול אך עדיין ניצב על חורבותיו.

ליקר בבלגיה או בירה?

בלגיה נודעת בבירות שלה ובאיכותן הגבוהה. לחובבי הבירות, כל שעליכם לעשות הוא להיכנס לפאב מקומי ולהתנסות במגוון הסוגים העצום שיש למקום להציע. אולם מתברר שבעבר דווקא הליקר היה משקה מקובל מאוד במדינה. לאחר כ- 15 דקות נסיעה ממנזר Abbaye d'Aulne, הגעתי אל הכפר Ragnies, אשר בו חווה שנקראת Ferme de la cour, שבה מייצרים ליקרים ממגוון פירות. החווה הוקמה בשנת 1946, והתמחתה בהכנת ליקרים מדובדבנים, אשר נקטפו בסביבת המקום. מה שמעניין, שעד אמצע שנות ה-70 זה היה מעין קואופרטיב שאליו היו החקלאים מגיעים עם מגוון פירות

יבש". כצפוי, לא מדובר באטרקציה זולה, אך היא בהחלט חווייתית ומיוחדת לאוהבי הז'אנר. חשוב לי לציין שהיא מתאימה גם לאנשים עם מוגבלויות שונות, שיכולים להתנסות וליהנות.

20 דקות נסיעה צפונית לשרלואר, ייקחו אתכם אל עיר קטנה ונעימה מהמאה ה-16, ששמה טואה (Thuin). חלק מתושבי העיר, שבה כ- 15,000 תושבים, מתגוררים באזורי הגבעות ברום העיר, ואחרים במדרונות הנמוכים יותר ובסביבת נהר סמבר (Sambre). סביבת העיר ירוקה ועשירה. ברום העיר מגדל פעמון, שכדי להגיע לשיא גובהו צריך לטפס על מדרגות די תלולות, ומבעד ארבעה חלונות שונים ניתן לתצפת על הנוף. גם מגדל זה זכה להיכלל ברשימת אתרי המורשת העולמית של אונסק"ו. מומלץ מאוד לטייל ברחובות העיר, וליהנות מהאסתטיקה המקומית.

כמה דקות נסיעה אל האזור התחתון של העיר, ומגיעים אל מגרש המיני גולף המקומי ואל מעגני הסירות הקטנים של נהר הסמבר, שניתן בהחלט גם לשוטט על גדותיו וליהנות מהשלווה שבסביבתו. כאן נותרו שרידי מנזר ששמו Abbaye d'Aulne, שהוקם במאה השביעית.

כיכר העיר מונס. בסביבה זו עשרות מסעדות, פאבים ובתי קפה ואפילו חנויות שוקולדים בלגים משובחים. זה האזור אליו מומלץ להגיע גם בשעות הערב ולגמוע את אחת מיני הבירות האיכותיות שיש לבלגיה להציע.

כדאי לדעת:

- רצוי לברר לפני שמגיעים לאתרים. חלק ניכר מהאתרים פתוחים בחודשי הקיץ בלבד.
 - למעוניינים לבקר במונס וכן לברר בנוגע לאירועים השונים אשר יתקיימו בעיר ובסביבתה במהלך שנת 2015: www.visitmons.be
 - ביקור בגן החיות: www.pairidaiza.eu Pairi Daiza
 - מתחם ה-Air Space: כתובת - Rue Charles - 26 Lindbergh בעיר Charleroi מומלץ מאוד להזמין מקומות מראש: www.airspace.be
 - לשכת התיירות של העיר Thuin: www.thuin.be
 - ביקור במעלית הספינות: voiesdeau.hainaut.be
 - למעוניינים לבקר בחוות הליקרים: www.distillieriedebiercee.com
 - ביקור בשדה הקרב שבעיר ווטרו: www.waterlooandbeyond.be
 - * תודה רבה לג'ינו נלה משגרירות בלגיה בישראל, על הסיוע הרב בארגון הביקור, ולרובי הרשקוביץ מ-Brussels airlines, על האירוח המכבד.
- עמרי גלפרין הוא עיתונאי, בימאי ומרצה:
omri@tvmedia.co.il

ב-18 ביוני שנת 1815 התקיים קרב אלים בין צבאו הצרפתי של נפוליאון בונפרטה, המצביא שנחל עם צבאו ניצחונות מרשימים, לבין הכוחות האנטי-צרפתיים שבראשם פרוסיה ובריטניה. הקרב התקיים ביום גשום ביותר והבוץ הכבד הפריע לתכניות הקרב של צבא נפוליאון, ומנגד ניסו הכוחות האנטי-צרפתיים לקבוע את אזור שדה הקרב בסביבת ווטרו. בתום יום קשה של קרבות, שנמשך כעשר שעות, נוצח הכוח הצרפתי שבראשות נפוליאון, וזו בהחלט הייתה גם נקודת מפנה חשובה מאוד ביחסי הכוחות הבין-מדינתיים וכן בהיסטוריה הצבאית והגאו-פוליטית של אירופה. מי יודע מה היה קורה לו נפוליאון היה מנצח בקרב – אולי הוא אפילו היה מקים את האימפריה הצרפתית פעם נוספת...

בשדה הקרב שבעיר ווטרו יש עמדת תצפית, שכדי להעפיל אליה יש לטפס למעלה מ-200 מדרגות תלולות. מתצפית זו נשקף אזור שדה הקרב, שהיום הוא, איך לא, שדה חקלאי מוריק. במרכז המבקרים יש שני אולמות קולנוע שבהם מוקרנים סרטים המדמים שחזור של קרב ווטרו. באחד המבנים, "מגדל הפנורמה", מבנה של 360 מעלות, יש ציור של שדה הקרב המלווה בכמה פסלים המשתלבים יחדיו. בתקופת ביקורי שם היה חלק מהאתר סגור לרגל שיפוצים. החל מאביב 2015 המקום יכל עוד מוזאונים וחדרי ביקור, היות שזה המועד שבו יצינו 200 שנה לקרב ההיסטורי החשוב.

מווטרו, עם הרשמים החזקים, המשכתי לנסוע כמה דקות אל שדה התעופה של בריסל. אני בהחלט יכול לסכם את הביקור בבלגיה כמעשיר, יפה ומעניין, ואין לי בכלל ספק שרק נגיעתי בקצה קצהו של העושר התרבותי והחוויתי שיש למדינה הנעימה להציע, ולפיכך – לבלגיה עוד אשוב. ■